

MIEHESTÄ ISÄKSI

Artikkeli opinnäytetyöstä Terveystieteiden lehteen

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Hoitotyön koulutusohjelma

Lahdensivu, kevät 2013

Iina Hulkkonen

Maria Valo

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	KATSAUS ISYYDEN HISTORIAAN SUOMESSA	1
2.1	Isäntävaltaisuudesta perheen muutokseen.....	2
2.2	Isyys sodan jälkeisessä Suomessa.....	3
2.3	Isyyden murroksesta tähän päivään.....	3
3	ISÄKSI KASVAMINEN	5
3.1	Odotusaika.....	6
3.2	Lapsen syntymä.....	7
3.3	Neuvolan rooli isäksi kasvamisessa	9
4	ARTIKKELIN KIRJOITTAMINEN	9
4.1	Tieteellinen artikkeli	10
4.2	Ammattilehteen kirjoittaminen	10
4.3	Terveydenhoitaja-lehti	11
	LÄHTEET	13

Liite 1 Lehtiartikkeli Terveydenhoitaja-lehteen

1 JOHDANTO

Terveydenhoitajakoulutukseen sisältyvä opinnäytetyö on kaksivaiheinen. Ensimmäinen osa on sairaanhoitajakoulutukseen sisältyvä 15 opintopisteen opinnäytetyö ja toisessa vaiheessa sitä täydennetään viiden opintopisteen terveydenhoitotyön kehittämistehtävällä. Kehittämistehtävän tarkoituksena on syventää opinnäytetyön aihetta terveyden edistämisen ja terveydenhoitotyön kehittämisen kannalta. (Hämeen ammattikorkeakoulu 2012.)

Opinnäytetyön ensimmäisessä osassa haastateltiin viittä yksinhuoltajaisää heidän kokemuksistaan vanhemmuuden tukemisesta lastenneuvolassa. Työn tavoitteena oli saada kokemusperäistä tietoa siitä, millaista yksinhuoltajaisuus on ja millaista tukea he ovat saaneet lastenneuvolasta vanhemmuuteensa. Tulosten mukaan yksinhuoltajaisät elivät vauhdikasta ja hyvin tavallista lapsiperheen arkea. Lastenneuvolan toimintaan oltiin tyytyväisiä ja isät kokivat saavansa neuvolasta kaikkia sosiaalisen tuen muotoja. Lastenneuvola ei kuitenkaan ollut isille ensisijainen yhteydenottotaho lapsiin liittyvissä asioissa, vaan tärkeimmäksi tueksi he kokivat oman lähipiirinsä. (Hulkkonen & Valo 2013, 40.)

Kehittämistehtävässä syvennyttään edelleen isäaiheeseen isäksi kasvamisen näkökulmasta. Neuvolan terveydenhoitajan on tärkeää tietää, mitä isäksi tuleminen pohjimmiltaan on ja millaisten vaiheiden kautta isäksi kasvetaan, jotta hän osaa alusta lähtien tukea isyyttä parhaalla mahdollisella tavalla. Lisäksi teoriaosuuteen haluttiin sisällyttää katsaus suomalaisen isyyden historiaan, joka on perusta paljon puhutulle isyyden muutokselle.

Myös yksinhuoltajaisien ääntä haluttiin saada kuuluviin ja sen vuoksi kehittämistehtävässä päädyttiin tuottamaan lehtiartikkeli opinnäytetyön tuloksista Terveydenhoitaja-lehteen. Tavoitteena on, että artikkeli julkaistaan ja se herättäisi terveydenhoitajissa kiinnostusta aihetta kohtaan. Yksinhuoltajaisät ovat sekä suomalaisessa isyystutkimuksessa että lastenneuvolan asiakkaina vähemmistöryhmä, joten terveydenhoitajat saavat opinnäytetyön tuloksista todennäköisesti uutta tietoa, jota he voivat hyödyntää käytännön työssään.

2 KATSAUS ISYYDEN HISTORIAAN SUOMESSA

Suomalaisen isyystutkimuksen lähtökohtana on ollut ajatus isyyden muuttumisesta viime vuosikymmeninä. Isyyden muutosta onkin tutkittu laajalti 2000-luvulla. Kuitenkin isyyden historiaan on kiinnitetty vähemmän huomiota, vaikka käsitys nykyisestä isyydestä pohjautuu ymmärrykseen siitä, mitä on ollut aiemmin. Ilman ymmärrystä historiasta, isyyden muutoksen perustelut ovat merkityksettömiä. (Aalto 2010, 16.)

Lamb (1986, 4–6) on kuvannut tutkimuksessaan isyyden historiallista muutosta amerikkalaisessa yhteiskunnassa kahden viimeisen vuosisadan aikana. Kaksi sataa vuotta sitten isän tehtävänä oli olla moraalinen vartija. Isä on erityisesti pitänyt huolen lasten moraalista ja uskonnollisesta kas-

vatuksesta. Teollistumisen myötä isän tehtäväksi kuitenkin lankesi perheen elättäjän rooli. Vasta lamakausien ja sotien jälkeen 1970-luvulla on kiinnitetty enemmän huomiota isän merkitykseen miehen sukupuoliroolin mallina. Saman kehityksen voidaan ajatella tapahtuneen myös Suomessa (Mäkinen 1998, 7).

2.1 Isäntävaltaisuudesta perheen muutokseen

Isyys on aina osa isompaa ihmissuhteiden kokonaisuutta eli perhettä. 1600- ja 1700-lukujen Suomessa elettiin talonpoikaisyhteiskunnassa eikä nykykäsityksen mukaista perhettä tunnettu. Tällöin perheen ajateltiin pikemminkin olevan taloudellinen yksikkö, jonka ylläpitoon kaikki samassa talossa asuvat sukulaiset, isä, äiti, lapset ja palkolliset osallistuivat.

Suomessa isäntävaltaisuus vallitsi 1500-luvulta alkaen. Talouden jäsenten suhteet määräytyivät hierarkkisesti ja korkein määräysvalta oli talon isännällä. Isännän tehtävänä oli ottaa vastuu lapsistaan ja suojella samassa taloudessa asuvia henkilöitä. Isäntävaltaisuus näkyi myös isän kasvatuksellisessa roolissa. 1700- ja 1800-luvuilla kasvatusta pohjautui uskonnollisuuteen ja isän rooli lasten niin sanottuna luonnollisempana kasvattajana ja vanhempana korostui äitiä enemmän. Isien ajateltiin olevan parempia pitämään järjestystä yllä ja hillitsemään tunteita verrattuna äiteihin. Äidin tehtäväksi jäi lasten hoivaaminen. (Aalto 2010, 15–18.)

1800-luvulla Euroopassa kiinnostuttiin perheestä, sillä väestön määrää ja laatua tuli parantaa. Samalla ihanteeksi nousi isän, äidin ja lasten muodostama ydinperhe. Ydinperheideologian syntyä edisti myös teollistuminen. Euroopan muutokset kantautuivat myös Suomeen 1800-luvun alkupuolella, mutta ydinperheihanne kuitenkin jäi vain vaikutusvaltaisen ylemmistön projektiksi. Ydinperheideologian ajateltiin Suomessa parantavan yhteiskuntaa. Samalla nousi ajatus naisen toimimisesta perheessä ja miehen yhteiskunnassa. (Häggman 1994 18–22, 24, 220–210.)

Naisen tehtävä äitinä alettiinkin ymmärtää naisen pyhänä ja ikuisena kutsumuksena. Vaikka naisen tärkeänä tehtävä pidettiin edelleen kotitalouden hoitamista, äitiys ohitti naisen aiemman roolin emäntänä ja vaimona. Esimerkiksi aiemmin isälle katsottu uskonnollinen kasvatusta siirtyi äidille isäntävaltaisuudesta huolimatta. Isän velvollisuus perheissä muuttui myös. Isän rooli nähtiin suuremmissa määrin yhteiskunnallisena toimijana. Isän tuli elättää, rakastaa ja puolustaa perhettään. (Häggman 1994, 184–186, 193.)

Miehen julkisen roolin on ajateltu murentavan isyyttä 1800-luvulla. Isyyden ajateltiin olevan miehen yksityinen asia ja siksi mitättömämpi verrattuna miehen yhteiskunnalliseen rooliin. Ydinperhetutkimuksessa onkin ajateltu, että isä on jäänyt ulkopuolelle, kun äiti ja lapset ovat muodostaneet perheen ytimen. Kuitenkin on huomioitava isän rooli perheen elättäjänä. Rooli voidaan nähdä ulkopuolisuuden sijasta huolenpitona. (Häggman 1994, 193–194; Aalto 2010, 20.)

Isäntävalta, kristillinen kasvatusta ja perheen hierarkkinen rakenne sinnittivät pitkälle 1900-luvulle asti. Isän toimiminen lasten ensisijaisena hoitajana ja vaimon edustajana purkautuikin vasta avioliittolaisissa vuonna 1929. (Aalto 2010, 20.)

2.2 Isyys sodan jälkeisessä Suomessa

Sodan jälkeen Suomessa vallitsi väestöpolitiikka vähentyneen väkiluvun vuoksi. Väestöpolitiikan keskeisenä tavoitteena oli perheiden tukeminen ja avustaminen, joka näkyi muun muassa lapsilisäjärjestelmän ja äitiys- ja lastenneuvolan perustamisena. (Nätkin 1997, 62–80.)

Sota-aikana lapsuutta eläneiden kertomuksissa on kuvattu sekä hyviä ja turvallisia isiä sekä huonoja ja alkoholisoituneita isiä. Turvallisia isiä kuvattiin tasaisena ja lapsiaan kohtaan lempeänä. Niin sanotut huonot isät puolestaan jäivät lapsille etäisiksi, poissaolevaksi ja auktoriteettisiksi henkilöiksi. Yleisesti ottaen isien poissaolo, traumat, vammautuminen ja masentuneisuus kasvattivat äidin ja lasten työtaakkaa perheessä. (Aalto 2010, 27–28.)

Sodan jälkeisessä Suomessa perhettä tarkasteltiin kansakunnan hyvinvoinnin kannalta. Perhe asetettiin yhteiskunnan perustaksi ja äiti perheen keskeiseksi. Naisen kansalaisvelvollisuuksina oli synnyttää lapsia ja olla äiti. Miehet puolestaan vapautettiin muusta kuin elättäjän tehtävästä. Isiin kohdistettiin huomiota vain silloin, kun he epäonnistuivat tehtävässään esimerkiksi liiallisen alkoholin käytön tai väkivallan vuoksi. Tällaisia miehiä kutsuttiin 1940- ja 1950-luvuilla perhepinnareiksi eli huonoiksi isiksi. Hyvä isä kohteli naisia ymmärtäen ja antaen kaiken tukensa naiselle, jotta hän pystyi omistautumaan lasten hoitoon. Isän toivottiin olevan lapselle roolimallina. (Nätkin 1997, 62–80, 161–162.) Huomioitavaa kuitenkin on, että 1950-luvulla kättilöt toivat esille toiveen miesten kouluttamisesta ja opastamisesta parempaan isyyteen ja aviomiehisisyyteen. Miestä lähestyttiin erityisesti naisen kautta. Hänet haluttiin opettaa ymmärtämään naisia. Isän ja lapsen suhteesta ei sen sijaan puhuttu tuolloin mitään. (Nätkin 1997, 163.)

1950-luvulla ydinperheen, kotiäitiyden ja elättäjäsyyden ajateltiin olevan ainut niin sanottu oikeanlainen perhemalli. Todellisuudessa erilaisia perhemalleja oli paljon leskeksi jääneiden yksinhuoltajaäitien, pika-avioliittojen purkamisen ja perhepinnareiden myötä. Tämä saattaa olla syynä siihen, miksi kotiäitiys ei ole Suomessa niin yleistä. Varattomuus on pakottanut äitejä töihin. (Aalto 2010, 26.)

2.3 Isyyden murroksesta tähän päivään

1960-luvun lopulla alkanut sukupuolirooli- ja tasa-arvokeskustelu sai aikaan myös isyyden pohtimisen. Huomio kiinnittyi erityisesti miesten asemaan yhteiskunnassa ja perheessä, vaikka äitiys olikin etusijalla. Isyyttä kytkettiin vanhemmuuden jakamiseen ja tasa-arvoisuuteen. Miehen perheeseen suhtauduttiin kuitenkin lähinnä ivallisesti eikä tasa-arvoliikeen

ehdotus kolmen kuukauden isyyslomasta saanut juurikaan kannatusta vuonna 1968. (Aalto 2010, 29.)

Kuitenkin 1970-luvulla tasa-arvo- ja sukupuoliroolikeskustelut saivat aikaan kunnallisen päivähoidon, seitsemän kuukauden palkallisen äitiysloman ja 12 päivän isyysloman. Samalla yhteiskunta muuttui vapaamielisemmäksi, jolloin esimerkiksi avioerot, avoliitot ja yksinhuoltajuus muuttuivat hyväksyttävämmiksi. (Aalto 2010, 29.)

Huttunen (1999, 181–183) kuvaakin 1970-luvulla syntyneitä isyyttä niin sanotuksi avustavaksi isyydeksi. Avustava isä osallistui entistä enemmän kasvatukseen, lasten hoitamiseen ja kotitöihin. Tällaisen isyyden murroksen voidaan ajatella johtuneen naisten aseman muutoksesta ja Suomen sodan jälkeisestä hyvinvointivaltioprojektista. Naisten ja äitien palkkatyö tuli hyvinvointivaltion tarjoaman päiväkotijärjestelmän avulla mahdolliseksi ja normaaliksi. Hyvinvointivaltion tarjoamat palvelut mahdollistivat molempien vanhempien ansaitsemisen ja työssä käymisen. (Aalto 2010, 30.)

1980-luvulla isäkeskustelu kiihtyi entisestään, kun kansalaisjärjestöt kehittivät isää osallistumaan lasten hoitoon ja kotitöihin. Samalla myös isyyslomien pitäminen yleistyi ja isien osallistuminen synnytyksiin mahdollistettiin. Kiinnostus isyyttä kohtaan kasvoi ja isät haluttiin tuoda esille. Isien merkitys osana lapsen kehitystä miellettiin tärkeäksi. Miesten ajateltiin kykenevän hoitamaan lapsia äitien lailla ja rinnalla. Isä ei siis enää olisi pelkästään äidin sivustatukija ja perheen elättäjä. Tällaisen jaetun vanhemmuuden ajateltiin kasvattavan uudenlaisia, tasa-arvoisen sukupuoli-identiteetin omaavia lapsia. (Aalto 2010, 31–31.)

Isyyden muutokseen liittyi myös pelkoja ja ennakkoluuloja. Pelkona oli hoivaavan miehen maskuliinisuuden ja auktoriteetin muuttuminen tai häviäminen sekä miesten epäonnistuminen kasvattajina. Loppupeleissä riskinä ajateltiin olevan miehen aseman heikentyminen ja sukupuolien välisen valta-asettelun muutos. Tästä syystä hoivaavan isän rinnalle nousi myös toisenlainen isyydenkuva, joka jatkoi sodan jälkeen alkanutta ajatusta isästä roolimallina. (Häggman 1994, 17; Huttunen 1999, 183–185.)

Isyyspolitiikkaa on ajateltu uhkaavan erojen myötä tapahtunut isyyden ohentuminen. Yhteiskunnalla onkin ollut vahva halu ohjata isää ja perheitä osallistuvaan isyyteen. Isyyspolitiikkaan on keskeisesti liittynyt isien perhevapaiden muuttaminen 1980-luvulta alkaen. Vanhempainvapaalle tai hoitovapaalle voi jäädä kumpi vain vanhempi, mikä mahdollistaa myös isän osallistumisen lapsen hoitoon esimerkiksi erotilanteissa. 1990- ja 2000-luvuilla isyysvapaita on muokattu lisäämällä isyysvapaapäiviä ja tekemällä vapaista joustavampia. Kampanjoista huolimatta isät eivät ole juurikaan hyödyntäneet muutamia viikkoja pidempiä isyysvapaita. Onkin epäilty, että isyyspolitiikassa ei ole huomioitu isien omia tarpeita. Mikäli näin olisi tehty, vapaita käytettäisiin enemmän. (Aalto 2010, 32.)

2000-luvun vaihteessa on tehty lukuisia isätutkimuksia, jotka ovat tuoneet paljon uutta tietoa isyydestä. Miesten kokemuksia on tutkittu esimerkiksi elämäntieteen, työttömyyden ja jaetun erohuoltajuuden sekä isäksi tulon

näkökulmasta. Isät ovat käsitelleet myös omia tuntemuksiaan niin Internetissä kuin kirjoissakin. Miehiä on aktiivisesti kutsuttu pohtimaan ja työstämään itse omaa isyyttään. (Aalto 2010, 33.)

3 ISÄKSI KASVAMINEN

Miehen elämän kehityskulussa voidaan ajatella olevan kaksi suurta mahdollisuutta kasvaa entistä paremmaksi, itseään toteuttavaksi ihmiseksi. Ensimmäinen mahdollisuus on silloin, jos hän sattuu syntymään avarakatseiseen ja vahvat sukupuoliroolit kyseenalaistavaan kotiin, jossa myös isä on hoivaava osapuoli ja myös äiti kannustaa lasta erilaisiin älyllisiin suorituksiin. Tällaisessa kodissa lapsesta voi kehittyä molempien sukupuolien parhaita puolia hyödyntävä aikuinen, jolla on mahdollisuus toteuttaa monipuolisesti itseään. (Rönkä & Rönkä 1994, 75.)

Myöhemmin, kun pojasta varttuu mies ja hän itse on tulossa isäksi, tarjoutuu hänelle toinen suuri mahdollisuus uudistua ja kehittyä ihmisenä. Ottaessaan vastaan haasteen tulla lapsensa kasvua ja kehitystä tukeväksi isäksi, saa hänen koko identiteettinsä vahvan kehitysvirikkeen, joka puolestaan voi vaikuttaa merkittävästi koko hänen loppuelämäänsä. (Rönkä & Rönkä 1994, 76.)

Isyys on tärkeä osa miehen kasvua ja kehitystä sekä yksi elämän huippukohdista. Raskauden alku, ensimmäiset näkyvät muutokset kumppanissa, sikiön ensimmäiset liikkeet ja lopulta synnytys, toimivat käynnistäjinä miehen muutoksessa kohti isyyttä. (Haukkamaa 2000.) Vanhemmaksi ja isäksi kasvaminen on pitkä prosessi, joka jossain mielessä alkaa jo silloin, kun ihminen lepää vauvana oman vanhempansa sylissä ja saa kokemuksia hoivasta ja huolenpidosta (Sinkkonen 2012, 116–117).

Murrosiässä isyydestä tulee biologisesti mahdollista, mutta psyykinen kypsäminen vaatii aikaa vielä useita vuosia (Sinkkonen 2012, 117). Isätutkija Jouko Huttunen on eräässä seminaarissaan maininnut, että sopiva ikä tulla isäksi on 35–45 vuotta, jolloin mies on psykologisesti aikuinen ja kypsä ottamaan vastuuta toisesta ihmisestä. Otollisinta isäksi tulemiselle on jos mies on vakaassa parisuhteessa ja lasta on suunniteltu yhdessä harkiten. Tässä vaiheessa miehellä on usein jo työuraakin takanaan ja mikä tärkeintä, riittävä sosiaalinen verkosto ja perhekeskeinen ajatusmaailma. (Davidsson 2007.)

Isäksi tulemiseen ei riitä pelkästään siittiöiden saattaminen munasolun luo, vaan lisäksi tarvitaan sosiaalista isyyttä, rakkautta omaa jälkeläistään kohtaan sekä järjen valintoja ja vastuullisuutta. Isäksi tuleminen saattaa tuntua vaikeammalta kuin äidiksi tuleminen, koska siitä lähtien kun siemenneste on purkautunut ja hedelmöittänyt munasolun, miehen tuleva lapsi on pois hänestä, kasvamassa naisen sisällä. Moni mies tuntee odotusaikana itsensä ulkopuoliseksi ja isyys saattaa tulla todelliseksi vasta lapsen synnyttyä. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2006.)

3.1 Odotusaika

Raskausaikana miehen odotuksen ja isäksi kypsymisen vaiheet voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen ja ne määräytyvät pitkälti raskauden näkyvyyden mukaan. Ensimmäinen vaihe, eli niin kutsuttu tiedotusvaihe tai entisestä erottumisen vaihe, kestää muutamista tunteista viikkoihin. Tällöin isä saa ensi kertaa kuulla puolisonsa raskaudesta ja tunteet voivat vaihdella ilosta ja liikutuksesta järkytykseen. Tässä vaiheessa isäksi tuleminen ei ehkä tunnu lainkaan todelliselta, vaan se konkretisoituu vasta myöhemmin. (Sinkkonen 2012, 117; Marsalo n.d.)

Kun raskaus alkaa tulla näkyväksi raskausviikkojen 12–25 aikana, alkaa niin kutsuttu pysähtymisvaihe. Tällöin isän mielessä heräävät vähitellen muistot ja mielikuvat omasta lapsuudesta. Näillä muistoilla on suuri merkitys miehen oman isänroolin kehittymiseen. Myönteiset muistot tuovat isyyteen varmuutta, kun taas kielteiset muistot voivat johtaa toivottomuuden tunteisiin ja pahimmillaan etääntymiseen perheestä. Raskausaikana miehellä on kuitenkin mahdollisuus käsitellä muistoja ja etenkin omaa isäsuhdettaan. Hyvät piirteet siirretään omaan isyyteen ja menneisyyteen pyritään jättämään piirteet, jotka ovat haavoittaneet tai tuottaneet pettyksiä. (Sinkkonen 2012, 117–118.)

Kolmannessa ja viimeisessä, niin sanotussa keskittymis- ja paneutumisvaiheessa, miehen elämän prioriteettijärjestys muuttuu ja harrastusten sijaan hän alkaa käyttää enemmän aikaa kotona perheen kanssa. Tänä aikana mies ymmärtää syvemmin, että lapsi kehittyy puolison kohdussa ja hän voi alkaa tutustua lapseen koskettelemalla ja tunnustelemalla vatsaa sekä puhelemalla tai laulelemalla kohtuvauvalle. Mies saattaa myös valmistautua lapsen tulon esimerkiksi remontoimalla lasten huonetta ja tekemällä kotiin uusia hankintoja vauvaa varten. Monet miehet puhuvatkin tässä vaiheessa rakentamisesta, jolla on sekä konkreettinen että symbolinen merkitys. (Sinkkonen 2012, 118; Marsalo n.d.)

Raskauden aikana myös mies voi tuntea erilaisia fyysisiä oireita, jotka voivat tuntua hämmentäviltä. Tätä miehen raskausoireilua kutsutaan couvade-oireyhtymäksi ja se on yleisintä ensikertaa isäksi tulevilla. Couvade-oireet voivat olla lähes mitä tahansa, kuten päänsärkyä, vatsakipuja, ruokahaluttomuutta ja alavireisyyttä. Ei ole myöskään tavatonta, että myös isän vatsa pyöristyy ja paino nousee odotusaikana. Eniten couvade-oireita esiintyy raskauden ensimmäisen ja viimeisen kolmanneksen aikana. Oireyhtymän syiden arvellaan olevan psyykkisperäisiä, mutta myös hormoneilla saattaa olla oma osuutensa. Voidaan ajatella, että miehen eläytyessä psyykkisesti voimakkaasti kumppanin raskauteen, tapahtuu hänen hormonitasapainossaan muutoksia, jotka johtavat erilaisiin epämää räisiin, fyysisiin tuntemuksiin. (Sinkkonen 2012, 84–85, Haukkamaa 2000.)

Kumppanin raskausaikana mies käy myös mahdollisesti alitajunnassaan läpi tärkeitä isäksi kypsymiseen liittyviä psykologisia kysymyksiä. Mies joutuu mielessään kohtaamaan sen tosiasian, että hänen naisestaan ja puolisostaan tulee äiti, miehen oman äidin kaltainen. Tämä asettaa ratkaistavaksi kysymyksen, kuinka tuleva isä kykenee mielessään yhdistämään puolisonsa naiseuden, seksuaalisuuden ja äitiyden, ilman liian ahdistavia

kytkentöjä omaan äitiin. Tähän kysymykseen liittyvät vaikeudet voivat näkyä muun muassa eriaistisena seksuaalisena estyneisyytenä tai muina parisuhteen ristiriitoina. (Haukkamaa 2000.)

Mesiäislehto-Soukka (2005, 119–120) on tutkinut väitöskirjassaan perheenlisäystä isien kokemana. Tulosten mukaan isät suhtautuivat raskauteen hyvin vaihtelevasti ja siihen vaikutti muun muassa se, miten helppoa tai vaikeaa kumppanin raskaaksi tuleminen oli ollut. Mikäli lasta oli yritetty pitkään ja hartaasti, isät suhtautuivat raskauteen kuin valtavaan ihmeeseen ja oli tavallista, että tällöin myös kohdussa olevan sikiön terveydellisestä tilasta oltiin enemmän huolissaan. Todelliseksi raskaus alkoi tulla isien mielessä siinä vaiheessa, kun he pystyivät tuntemaan sikiön potkut puolison vatsan päältä. Myös se, oliko kyseessä ensimmäinen vai useampi raskaus, vaikutti isien suhtautumiseen muun muassa siten, että ensimmäisen raskauden aikana isät yleensä huomioivat puolison raskautta enemmän.

3.2 Lapsen syntymä

Kun miehestä tulee isä, on hänen hyväksyttävä ehkä koko elämänsä suurin muutos. Muutoksia tapahtuu lapsen syntyessä niin omassa roolissa ja ajankäytössä kuin puoliossa ja parisuhteessakin. Todennäköisesti muutoksia kokee myös perheen taloudellinen tilanne. Ei siis ihme, että myös isäksi tulemiseen liittyvät tunteet voivat olla hyvin vaihtelevia ja monimuotoisia, aina ärsyyntyneisyydestä ja surullisuudesta liikuttaviin onnen tunteisiin. (Mannerheimin lastensuojeluliitto n.d.)

Lapsella on syntymästään saakka tarve solmia kiinteä, läheinen suhde häntä hoitaviin aikuisiin. Viestittämällä hoivan- ja huolenpidon tarvetta, saa hän aikaan aikuisessa vastuun ja vanhemmuuden tunteiden kehittymisen. Yhdessä vietetty aika mahdollistaa molemmin puolisen vuorovaikutuksen ja kiinteän suhteen muodostumisen. Tämän vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että myös isät saavat alusta lähtien viettää myös kahdenkeskistä aikaa vauvansa kanssa. (Cacciatore ym. 2006.) Viime aikoina on huomattu isälapsisuhteen ja vuorovaikutuksen tärkeys lapsen psyykkisen hyvinvoinnin lisäksi myös isän hyvinvointiin. Lisäksi monissa tutkimuksissa on havaittu isän läsnäolon tärkeys myös lapsen sosiaalisen kehityksen ja sukupuoli-identiteetin kehittymisen kannalta. (Mykkänen 2011.)

Mesiäislehto-Soukan (2005, 120–122) väitöstudion tulosten mukaan miehet kokivat isäksi tulemisen luonnolliseksi ja isänä toimimista pidettiin tärkeänä miehen perustehtävänä. Vauvan kasvun ja kehityksen seuraaminen koettiin mielenkiintoiseksi ja se tuki miehen isäksi kasvamista. Omaan isyyteen ja isäksi kasvamiseen vaikuttivat muun muassa lapsuuden koti, kavereiden perheet, ammatti, kasvatukseen liittyvät arvot, kokemukset isyydestä sekä muiden lasten kasvatustapa nykyisessä perheessä.

Isyys merkitsi miehille henkistä kehittymistä, uutta alkua sekä itsetunnon vahvistumista ja käytännössä se näkyi heidän elämässään muun muassa vastuullisuuden ja pitkäjänteisyyden lisääntymisenä. Isyyteen ja kasvatukseen liittyen miehet kokivat, että elämä ja lapset opettavat parhaiten. Tavoitteenaan heillä oli kasvattaa lapsistaan itsenäisiä, hyvän itsetunnon omaavia sekä elämässään pärjääviä aikuisia. (Mesiäislehto-Soukka 2005, 121–122.)

Vaikka äiti saattaa näyttää olevan raskauden vuoksi pidemmällä vanhempuudessaan ja osaavan vauvan hoidon ikäänkuin luonnostaan, ei isän tule tämän vuoksi veätäytyä taka-alalle, vaan ottaa rohkeasti oma paikkansa perheessä. Lapselle on pelkäämistään hyväksi, että hänestä huolehtii kaksi eri tavalla toimivaa ja eri asioihin huomiota kiinnittävää vanhempaa, isän ei siis kannata myöskään yrittää matkia äitiä. Erot hoivan antamisessa hyödyttävät myös lapsen aivojen kehittymistä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto n.d.)

On myös todettu, että isän osallistuessa lapsen hoitoon, erityisesti pojan on helpompi löytää hoivapuoli itsestään jo varhain lapsuudessa. Myöhemmässä elämässä tästä on hyötyä erityisesti kumppanina ja isänä. Myös poikien ihmissuhde- ja sosiaaliset taidot kehittyisivät lisääntyneen miehen hoivan myötä, joka puolestaan voisi vähentää miesten taipumusta pahoinvointiin ja väkivaltaisuuteen. (Davidsson 2007.)

Miehen osallistumisella aktiivisesti ja monipuolisesti perhe-elämään on tärkeä merkitys isyyden kehittymiselle. Osallistumisesta mies saa lähipiiriltään palautetta, joka vaikuttaa hänen arvoihinsa, asenteisiinsa ja käyttäytymiseensä isänä. Isyyteen liittyvät tiedot, taidot ja tunteet kehittyvät siis vuorovaikutuksessa lähipiirin keskuudessa, mutta myös sen ulkopuolella. Laaja ihmissuhdeverkosto tukeekin joustavaa isyyteen siirtymistä, kun taas kapeat ydinperheen ihmissuhteet voivat hidastaa miehen isäksi kehittymistä. (Rönkä ym. 1994, 93–94.)

Monet isät ovat havainneet, että isyys on tuonut heille sellaista hyvänolon tunnetta ja tarkoitusta elämään, jota he eivät voisi mistään muualta saada. Isyys voikin tuottaa täysin ennen kokematon syvä onnellisuutta ja muita positiivisia tunteita. Samalla isyys lisää miehen itsetuntemusta sekä tukee miehen sukupuoli-identiteettiä. Isyyden myötä monet miehet ovat alkaneet ottaa uudenlaista vastuuta myös omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan, jotta voisivat taata mahdollisimman pitkään olemassaolonsa perheensä elämässä. (Mykkänen 2011.)

3.3 Neuvolan rooli isäksi kasvamisessa

Neuvolan toiminta on viime vuosina kehittynyt myös isien kannalta myönteiseen suuntaan ja isien käynnit neuvolassa ovatkin lisääntyneet merkittävästi viime vuosina. Tämä kertoo muun muassa siitä, että isät sitoutuvat perheeseen ja lapsiin yhä enemmän. Isien aktiivisempi osallistuminen tuo kuitenkin mukanaan myös haasteita kohdata isät miehinä ja ennen kaikkea erillisinä vanhempina. Neuvolaan tarvitaan sukupuolisensitiivistä lähestymistapaa, joka huomioi niin isät ja äidit kuin pojat ja työtökkin. Tämä edistää sukupuolten sekä isän ja äidin välistä tasa-arvoa vanhemmuudessa, joka puolestaan heijastuu koko perheen hyvinvointiin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 3–4.)

Vaikka edistystä onkin viime vuosina tapahtunut, tutkimuksissa on osoitettu, että isät kokevat olevansa neuvolassa edelleen ulkopuolisia (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos 2011). Mesiäislehto-Soukan (2005, 124) väitöskäytännön tulosten mukaan isät kokivat perheen kohtaamisen ja hoidon hyvin äitisuuntautuneeksi ja isät ohittavaksi. Erityisen äitisuuntautuneeksi isät kokivat äitiysneuvolan ja se nähtiin isien kannalta asiakaskeskeisyyden puuttumisena. Myös perhevalmennuksista puuttui isien mielestä miehinäinen näkökulma, eikä niissä lainkaan hyödynnetty kokeneiden isien tietämystä.

Isien huomioiminen neuvolatyössä ei ole vaikeaa, se vain pitää tiedostaa. Muuten isän ääni jää herkästi äidin varjoon. Jo perinteisellä synnytyksen jälkeisellä kotikäynnillä terveydenhoitajan kannattaa kysellä myös isän kuulumisia ja osoittaa siten olevansa kiinnostunut yhtäläillä myös isyydestä ja isä-lapsi-suhteen kehittymisestä. Erityisesti myönteisen palautteen antaminen ja kokeilemaan kannustaminen on havaittu tärkeäksi tukemisen keinoksi isyyteen kasvamisessa. (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos 2011.)

Isien tukemisessa tärkeää on huomioida myös se, että osa miehistä kokee nimenomaan naiselle puhumisen mielekkäänä, toiset taas kaipaavat miehistä vertaistukea. Myös luottamuksellinen ilmapiiri tuo syvyyttä keskusteluun. Isät voidaan kutsua esimerkiksi omalle neuvolakäynnilleen pian synnytyksen jälkeen keskustelemaan isäksi tulemiseen liittyvistä tunteista ja mahdollisista synnytyskokemuksista. Ennen kaikkea isien huomioiminen neuvolatyössä vaatii kuitenkin avointa asennetta sekä aikaa ja rahaa kohdata isä tasavertaisena äidin ja lapsen rinnalla. (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos 2011.)

4 ARTIKKELIN KIRJOITTAMINEN

Viskari (2009, 23–25) näkee artikkelin esseena kaltaisena kirjoitelmana, joka on selvärajainen ja määrääiäinen. Artikkelin ottaa kantaa ja pyrkii luomaan uutta näkökulmaa. Hyvässä artikkelissa kirjoittajan omakohtainen ajattelu on tärkeää. Artikkelissa kirjoittaja pohtiikin kriittisesti artikkelin aihetta tai ongelmaa yrittäen etsiä ratkaisua.

Artikkeli muodostuu otsikosta, väliotsikoista, kuvatekstistä ja ingressistä eli alkukappaleesta. Tekstin sisältöä kutsutaan leipätekstiksi ja sen tulee olla hyvää ja selkeää kieltä. Lehtiartikkelit ovat pääsääntöisesti lyhyitä, joten tekstin tulee olla tiivistä ja moneen kertaan punnittua. Kaikki turhat selitykset ja epätarkat ilmaisut tuleekin karsia pois. (Kotilainen 2003, 38–39; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 266.)

4.1 Tieteellinen artikkeli

Tieteellinen teksti pyrkii tuottamaan uutta tietoa ja avaamaan uusia näkökulmia. Niissä pyritään perustellen vakuuttamaan lukija kirjoittajan ajatusten oikeellisuudesta. Tekstin tulee edetä johdonmukaisesti noudattaen valittua näkökulmaa. Kielenkäyttö tulee olla sujuvaa ja palvella tekstin lukijakuntaa ollen helposti ymmärrettävissä. (Kielijelppi n.d.)

Tieteelliset artikkelit voivat olla erityyppisiä. Tavallisimmin tieteellinen artikkeli on teoreettinen artikkeli, katsausartikkeli tai alkuperäistä tutkimusta raportoiva artikkeli. Teoreettisessa artikkelissa kirjoittaja tuo esiin jo olemassa olevan tutkimuskirjallisuuden parantaakseen jo jotain olemassa olevaa teoriaa. Katsausartikkelissa kirjoittaja tutustuu alkuperäisartikkeleihin ja pyrkii luomaan kriittisen katsauksen johonkin erityiskysymykseen. Alkuperäisartikkeli esittelee uusia tutkimustuloksia. (Hirsjärvi ym. 2007, 263–264; Viskari 2009, 26–27.)

Empiirisen eli kokemusperäistä tutkimusta selostavan artikkelin perusrakenne noudattaa IMRD-kaavaa. IMRD-kaava jakaantuu osioihin, joita ovat johdanto, tutkimusmenetelmä, tulokset ja pohdinta. IMRD-kaavan lisäksi lehtiartikkelissa kuuluu olla otsikko, tekijöiden maininta, tiivistelmä, avainsanat ja lähdeluettelo. (Viskari 2009, 27–28; Hirsjärvi ym. 2007, 264.) Artikkelin kirjoittamisessa tulee kuitenkin huomioida esimerkiksi järjestölehden määrittämät kirjoitusohjeet.

Johdannossa lukija tulee virittää aiheeseen esittelemällä aiheeseen liittyvät keskeiset tutkimukset, teorat ja käsitteet. Artikkelin ydinosan muodostavat tutkimusmenetelmien kuvaus ja tulosten esittäminen. Tutkimusmenetelmäosiossa kuvataan tutkittava aineisto, tutkittavat, tutkimusmenetelmä ja aineiston analysointitapa. Kuvauksen tulee olla sellainen, josta lukijalle selviää miten tutkimus on suoritettu. Tulososiossa tulokset esitetään selkeästi, loogisesti ja tiiviisti. Tulosten ohella tutkijalta odotetaan erityisesti tulosten tulkittamista. Siksi pohdintaosiossa tulisikin näkyä tutkijan kriittinen arviointi tulosten merkityksistä, luotettavuudesta ja jatkotutkimusehdotuksista. (Viskari 2009, 27–28.; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 264.)

4.2 Ammattilehteen kirjoittaminen

Lehtiartikkelin kirjoittajan tulee aina ajatella kenelle kirjoittaa. Useiden lehtien kohderyhmän voikin päätellä lehtityypistä tai lehden nimestä. Joskus lehden lukijakunta on myös määritelty esimerkiksi lehden kannessa.

Aina kuitenkin lehden lukijakunta ei ole tarkoin tiedossa. (Kotilainen 2003, 94.)

Ammatti- ja järjestölehdet on suunnattu tietyn ammatin tai järjestön edustajille. On kuitenkin tärkeä muistaa, että ammatti- ja järjestölehtiä lukevat samat ihmiset kuin muitakin lehtiä. Siksi artikkeleiden tulisi olla yhtä helpposti ymmärrettävissä kuin muiden lehtien. Niissä ei myöskään saisi esiintyä alan erikoisslangia tai vierasperäisiä sanoja. (Kotilainen 2003, 96.)

4.3 Terveydenhoitaja-lehti

Terveydenhoitaja – Hälsovårdaren on järjestö- ja ammattilehti. Lehdessä julkaistaan ajankohtaista tietoa esimerkiksi terveys- ja koulutuspolitiikasta sekä terveydenhoitajan ammattiin, koulutukseen ja työhön liittyvistä asioista. Lisäksi Terveydenhoitaja-lehti käsittelee edunvalvonnan ja järjestötoiminnan asioita. Jokaisessa numerossa on oma teemansa. Teemojen ohella lehti julkaisee väitöstutkimuksia, yleiskatsauksia, artikkeleita sekä esittelee alan kirjauutuuksia. (Suomen Terveydenhoitajaliitto ry n.d.)

Terveydenhoitaja-lehti julkaisee myös terveydenhoitajiksi valmistuvien opiskelijoiden opinnäytetyöartikkeleita. Julkaistavat opinnäytetyöt esitellään pääsääntöisesti Terveydenhoitajaliiton verkkosivuilla. Julkaistavien opinnäytetyöartikkeleiden enimmäispituus on korkeintaan 5000 merkkiä välilyönteineen. Opinnäytetyötä käsittelevän artikkelin toivotaan keskittyvän tutkimustuloksiin ja niiden hyödynnettävyyteen terveydenhoitajatyössä, terveyden edistämisessä tai ehkäisevässä kansanterveystyössä. (Suomen Terveydenhoitajaliitto n.d.)

Lehden toimitus arvioi kaikki kirjoitukset. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota erityisesti tekstin ajankohtaisuuteen ja yleiseen kiinnostavuuteen terveydenhoitajan työn kannalta. Myös artikkelin kieliasuun tulee kiinnittää huomiota. Artikkelissa ei saa käyttää muotoiluja, esimerkiksi sisennyksiä, lihavoitaja tai kursivoitaja. Artikkeliin voi liittää mukaan havainnollistavia ja ymmärrettäviä valokuvia, taulukoita tai kaaviokuvia. Artikkelissa tulee olla lähdeluettelo, jossa mainitaan vain työn keskeisimmät lähteet. (Suomen Terveydenhoitajaliitto n.d.)

Opinnäytetyön kehittämistehtävässä on tuotettu lehtiartikkeli, joka käsittelee opinnäytetyön keskeisimpiä tuloksia (Liite 1). Artikkelit on pyritty kirjoittamaan Terveydenhoitaja-lehden antamien ohjeiden mukaisesti. Artikkelissa on keskitytty keskeisiin tuloksiin ja huomioitu terveydenhoitajatyön kehittäminen esittämällä opinnäytetyön tulosten pohjalta nousseet kehittämissuositukset. Kehittämissuosituksina nousivat terveydenhoitajien tavoitettavuus ja lasten ikävuositarkastuksiin kutsuminen. Lisäksi opinnäytetyön tulokset antavat hyödyllistä tietoa terveydenhoitajille yksinhuoltajaisien arjesta.

Merkkejä artikkelissa on 4975 välilyönteineen. Artikkelissa ei ole kuvia, taulukoita tai kaaviokuvia, koska opinnäytetyössä niitä käytettiin vain vähän, eivätkä ne sopineet tekijöiden mielestä artikkelin liitteeksi. Liitteen 1 artikkelissa on käytetty lihavoitaja otsikoissa luettavuuden vuoksi. Ter-

terveydenhoitaja-lehteen lähetettävästä artikkelista on lihavoinnit otettu pois ohjeiden mukaisesti. Lähteitä artikkelin loppuun tuli esittää vain harkitusti. Artikkelin lähteiksi valikoituivat vain artikkelin tekstissä käytetyt lähteet. Artikkelin lähetetään arvioitavaksi Terveystieteiden tutkimuslehteen.

LÄHTEET

Aalto, I. 2010. Katsaus isyyden historiaan sääty-yhteiskunnasta nykyaikaan. Teoksessa *Isyyden ihanteet, arki ja kokemukset – Raportti isyyden tutkimuksesta Suomessa*. Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisusarja nro 34. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto. 15–37.

Cacciatore, R. & Korteniemi-Poikela, E. 2006. Miehestä isäksi. Viitattu 14.04.2013.

<http://www.terve.fi/vanhemmuus-ja-kasvatus/miehesta-isaksi>

Davidsson, H. 2007. Kiintymyssuhteen ytimessä piilee arvoitus – Sata vuotta kiintymyssuhdeteorian isän syntymästä. *Adoptioperheet* 2/2007. Viitattu 21.04.2013.

http://www.adoptioperheet.fi/artikkeleita/kiintymyssuhde%202_07.pdf

Haukkamaa, K. 2000. Isä ja raskaus. *Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim* 14/2000. Viitattu 13.04.2013.

http://www.duodecimlehti.fi/web/guest/uusinnumero?p_p_id=dlehtihaku_view_article_WAR_dlehtihaku&p_p_action=1&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&_dlehtihaku_view_article_WAR_dlehtihaku__spage=%2Fport-let_action%2Fdlehtihakuartikkeli%2Fviewarticle%2Faction&_dlehtihaku_view_article_WAR_dlehtihaku_tunnus=duo91648&_dlehtihaku_view_article_WAR_dlehtihaku_p_frompage=uusinnumero

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. *Tutki ja kirjoita*. 13. uud. painos. Helsinki: Tammi.

Hulkkonen, I. & Valo, M. 2013. Yksinhuoltajaisien kokemuksia vanhemmuuden tukemisesta lastenneuvolassa. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Huttunen, J. 1999. Muuttunut ja muuttuva isyys. Teoksessa Arto Jokinen (toim.) *Mies ja muutos – Kriittisen miestutkimuksen teemoja*. Tampere: Tampere University Press. 169–193.

Häggman, K. 1994. *Perheen vuosisata – perheen ihanne ja sivistyneistön elämäntapa 1800-luvun Suomessa*. Helsinki: Suomen historiallinen seura.

Kielijelppi. Viitattu 20.4.2013.
<http://www.kielijelppi.fi/kirjoitusviestinta/tieteellisen-kirjoittamisen-lahtokohtia>

Kotilainen, L. 2003. *Parempi lehtijuttu*. Jyväskylä: Gummerus

Kröger, T. 2009. Yksinhuoltajuus ja isyys: outo yhdistelmä? Teoksessa Forssén, K., Haataja, A. & Hakovirta, M. (toim.) *Yksinhuoltajuus Suomessa*. Helsinki: Väestöliitto, 170–185.

Lamb, M.E. 1986. The changing roles of fathers. Teoksessa Lamb, M.E. (toim.) The father's role. Applied perspective. New York: Wiley. 3-27.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Vanhempainnetti. n.d. Vanhemmuus ja kasvatus. Viitattu 13.04.2013.

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/isyy/

Marsalo, T-T. n.d. Isäksi tulemisen innostus ja hämmennys. Ensi- ja turvakotien liitto. Viitattu 14.04.2013.

<http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/tyomuodot/miesten-auttaminen/isakortit/tervetuloa-isaksi/isaksi-tulemisen-innostus-ja-ham/>

Mesiäislehto-Soukka, H. 2005. Perheenisäys isien kokemana – Fenomenologinen tutkimus. Oulun yliopisto, hoitotieteen ja terveyshallinnon laitos. Akateeminen väitöskirja. Viitattu 13.04.2013.

<http://herkules.oulu.fi/isbn9514277260/isbn9514277260.pdf>

Mykkänen, J. 2011. Isät kasvatuskumppaneina. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Kasvun kumppanit. Viitattu 20.04.2013.

http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit.fi/kuukauden_tema/isat_kasvatuskumppaneina

Mäkinen, L. 1998. Mies isänä ja isänsä poikana. Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteen laitos. Pro gradu-tutkielma. Viitattu 20.4.2013. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/8763/773.pdf?sequence=1>

Nätkin, R. 1997. Kamppailu suomalaisesta äitiydestä - Maternalismi, väestöpolitiikka ja naisten kertomukset. Helsinki: Gaudeamus.

Rönkä, A & Rönkä, T. 1994. Isän viisaus – Tasapainoon ja eheyteen isänä, äitinä, puolisona ja kasvattajana. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Ajatus

Sinkkonen, J. 2012. Isäksi ensi kertaa. Helsinki: WSOY

Sosiaali- ja terveysministeriö. Selvityksiä 2008:24. Isien ja isyyden tukeminen äitiys- ja lastenneuvoloissa. Viitattu 21.04.2013.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=D DLF-3639.pdf&title=Isat_ja_isyyden_tukeminen_aitiys_ja_lastenneuvoloissa_fi.pdf

Suomen Terveydenhoitajaliitto. Viitattu 16.4.2013. <http://www.terveydenhoitajaliitto.fi/fi/terveydenhoitaja-lehti/terveydenhoitaja-lehti/kirjoittamisohjeet>

Terveystieteiden tutkimuslaitos. 2011. Kasvun kumppanit. Työkaluja isien kanssa työskenteleville neuvolassa- yhteisen kielen puhuminen. Viitattu 21.04.2013.

http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/kuukauden_teema/isat/tyokaluja_neuvolaan

Tilastokeskus. 2011. Lapsiperheiden määrä pienenee tasaisesti. Viitattu 27.4.2013.

http://www.tilastokeskus.fi/til/perh/2011/02/perh_2011_02_2012-11-09_kat_003_fi.html

Viskari, S. 2009. Tieteellisen kirjoittamisen perusteet – Opas kirjoittamiseen ja seminaarityöskentelyyn. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

LEHTIARTIKKELI TERVEYDENHOITAJA-LEHTEEN

Iina Hulkkonen & Maria Valo
Terveystietojärjestelmien kehittäjät
Hämeen Ammattikorkeakoulu
Ohjaava opettaja: Tiina Mäenpää

Yksinhuoltajaisien kokemuksia vanhemmuuden tukemisesta lastenneuvolassa

Artikkeli pohjautuu Hämeen Ammattikorkeakoulussa tehtyyn opinnäytetyöhön Yksinhuoltajaisien kokemuksia vanhemmuuden tukemisesta lastenneuvolassa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuoda esille, että myös isät toimivat yksinhuoltajina ja ovat lastenneuvolan asiakkaita samoin kuin yksinhuoltajaäiditkin. Opinnäytetyön tavoitteena olikin selvittää, millaista on olla yksinhuoltajaisä ja millaista tukea he ovat saaneet vanhemmuuteensa lastenneuvolan kautta.

Aineisto kerättiin haastatteleamalla viittä yksinhuoltajaisää, joilla oli lastenneuvolaikäisiä lapsia. Opinnäytetyössä yksinhuoltajaisällä tarkoitettiin isää, joka on arjessa lastensa ensisijainen huoltaja ja lapset asuvat pääasiassa isänsä luona. Juridisella huoltomuodolla ei ollut merkitystä. Haastattelut toteutettiin helmikuussa 2013 teemahaastatteluina. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Aineistoa kertyi kirjoitettuna 23 A4-sivua. Aineiston analyysissä sovellettiin induktiivista sisällön analyysiä.

Yksinhuoltajuutta pidetään yleensä naisiin liittyvänä asiana. Julkisuudessa yksinhuoltajuudesta käyty keskustelu koskevat lähes poikkeuksetta juuri yksinhuoltajaäitejä ja -äitiyttä. Miehet näyttäytyvät yksinhuoltajakeskusteluissa lähinnä muualla asuvien lastensa elatusmaksujen maksajina ja sen vuoksi yksinhuoltajaisät ovat jääneet erityisen

näkymättömiin. Myös tilastollisesti isän ja lasten muodostamat perheet ovat edelleen varsin pieni vähemmistöryhmä. Vuonna 2011 suomalaisista lapsiperheistä 2,7 prosenttia oli yksinhuoltajaisperheitä, kun yksinhuoltajaäitien perheitä oli 17,6 prosenttia. Tilastot huomioiden, yksinhuoltajaäidit muodostavat selvästi yksinhuoltajien enemmistön. Kuitenkaan aivan mitättömästä ryhmästä ei ole kyse isien kohdalla, sillä joka seitsemäs yksinhuoltaja on mies ja yli kaksi prosenttia suomalaisista lapsista asuu joka tapauksessa pelkästään isänsä kanssa.

Yksinhuoltajaisillä vauhdikas arki

Opinnäytetyön tuloksissa yksinhuoltajaisät kuvailivat arkeaan pääsääntöisesti normaaliksi lapsiperheen arjeksi eivätkä he kokeneet sen juurikaan poikkeavan muunlaisista perhemuodoista. Suurin ero kahden vanhemman perheisiin nähden oli, että arjen rutiineista ja velvollisuuksista oli selviydyttävä yksin. Tästä syystä lähipiirin tuki koettiin olevan avainasemassa etenkin arjen sujumisen kannalta.

Isät pitivät tärkeänä perheen yhteistä aikaa ja vapaa-ajalla panostettiin erityisen paljon liikunnallisuuteen ja yhdessä touhuamiseen. Haasteelliseksi kaikki isät kokivat sopivien rajojen löytämisen. Voidaan kuitenkin olettaa, ettei tämä liity erityisesti isyyteen, vaan rajojen asettaminen lienee jossain määrin haasteellista jokaiselle vanhemmalle.

Yksinhuoltajaisien kokemuksia lastenneuvolan tuesta

Tyytyväisyys lastenneuvolaan tuli ilmi jokaisen opinnäytetyöhön osallistuneen isän vastauksesta. Lastenneuvolassa

yksinhuoltajaisiin oli suhtauduttu alusta lähtien ennakkoluulottomasti. Kaikki isät pitivät tärkeänä, että lastenneuvola saa tukea vanhemmuuteen, vaikkakaan he eivät sitä kokeneet mitenkään erityisemmin tarvitsevansa. Tarpeellisimmaksi he kokivat erilaiset neuvot ja vinkit esimerkiksi lasten ikä- ja kehityskausiin liittyen.

Vaikka isät olivat tyytyväisiä lastenneuvolan toimintaan, neuvola ei kuitenkaan ollut kenellekään isistä ensimmäinen taho, josta kysyä neuvoa tarpeen tullen. Isille ensisijainen kontakti pulmatilanteissa olivat omat vanhemmat tai tuttavaperheet. Isät kokivatkin neuvolan lähinnä paikaksi, jossa käytiin ainoastaan kerran vuodessa. Muutoin sinne ei juurikaan oltu yhteydessä.

Mahdollisten neuvolan järjestämien vertaisryhmien suunnittelemisen kannalta merkittävä tulos oli, että viidestä isästä kolme oli ehdottomasti sitä mieltä, etteivät haluaisi osallistua minkäänlaisiin ryhmätapaamisiin. Yksi merkittävä ja kiinnostava opinnäytetyön tulos oli myös kahden yksinhuoltajaisän kohtaamat ennakkoluulot, joita oli tullut vastaan enimmäkseen päiväkodin ja lastenvalvojan kautta.

Konkreettisenä toimenpide-ehdotuksena lastenneuvolaan isät toivoivat kutsujen lähettämistä neuvolan ikävuositarkastuksiin. Yksinhuoltajan vauhdikkaan arjen keskellä ei ole tavatonta unohtaa tarkastuksia. Lisäksi lastenneuvolan terveydenhoitajaan toivottiin saavan paremmin yhteyttä.

Lähteet:

Hulkkonen, I. & Valo, M. 2013. Yksinhuoltajaisien kokemuksia vanhemmuuden tukemisesta lastenneuvolassa. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Huttunen, J. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Jyväskylä: PS-kustannus

Kröger, T. 2009. Yksinhuoltajuus ja isyys: outo yhdistelmä? Teoksessa Forssén, K., Haataja, A. & Hakovirta, M. (toim.) Yksinhuoltajuus Suomessa. Helsinki: Väestöliitto, 170–185.

Tilastokeskus. 2011. Lapsiperheiden määrä pienenee tasaisesti. Viitattu 27.4.2013.

http://www.tilastokeskus.fi/til/perh/2011/02/perh_2011_02_2012-11-09_kat_003_fi.html